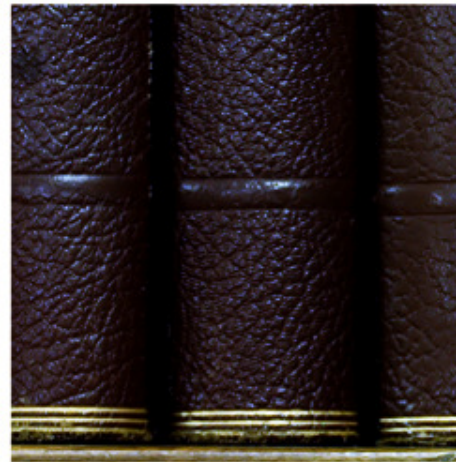

Inflacja. Polityka antyinflacyjna. Deflacja

Dr Gabriela Przesławska

Uniwersytet Wrocławski

Instytut Nauk Ekonomicznych. Zakład Polityki Gospodarczej

Inflacja. Pojęcie, pomiar

- **Inflacja to stały wzrost poziomu cen i kosztów**
- **Pomiar inflacji CPI (consumer price index)**

Pomiar inflacji

Aby obliczyć CPI, dokonujemy następujących działań arytmetycznych:

$$\text{CPI} = \frac{p_t^{\text{chleb}}}{p_0^{\text{chleb}}} \times 100 \times (\text{udział chleba}) \\ + \frac{p_t^{\text{samochody}}}{p_0^{\text{samochody}}} \times 100 \times (\text{udział samochodów})$$

+ ważone zmiany cen pozostałych dóbr,

gdzie CPI = wartość CPI w roku t ,

p_t^{chleb} = cena chleba w roku t ,

p_0^{chleb} = cena chleba w roku 1967 (roku bazowym).

„udział chleba” = część całkowitych wydatków konsumpcyjnych przeznaczona na chleb w okresie 1972–1973.

Wskaźniki inflacji

- **Stopa inflacji cen dóbr konsumpcyjnych = $\frac{\text{CPI (tegoroczny)} - \text{CPI (zeszłoroczny)}}{\text{CPI (zeszłoroczny)}} * 100$ w (%)**
- **Stopa inflacji = stopa wzrostu płac - wzrostu wydajności pracy**

Teorie inflacji

- **Monetarystyczna**

- **Kosztowa**

- **Dochodowa**

Monetarystyczna teoria inflacji (1/2)

- **Współczesna odmiana ilościowej teorii inflacji**
- **Jest też odmianą teorii popytowej, gdyż wiąże proces inflacji z nadmierną podażą pieniądza (odzwierciedlającą popyt)**

Monetarystyczna teoria inflacji (2/2)

- **Monetaryści wskazują, że wzrost podaży pieniądza wynika z dążeń państw do osiągnięcia pełnego zatrudnienia w gospodarce (tj. poniżej naturalnej stopy bezrobocia).**
- **Pociąga to nadmierne wydatki państwa pokrywane dodatkową emisją pieniądza celem stymulowania popytu i ożywienia gospodarki. Powstaje deficyt budżetowy jako źródło inflacji.**

Skutki inflacji

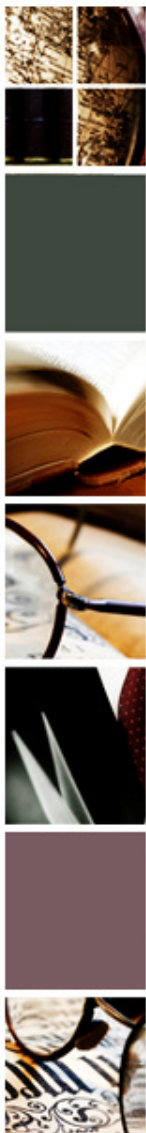

- **Inflacja hamuje wzrost produkcji ponieważ wzrost cen osłabia skłonność do oszczędzania i inwestowania oraz bodźce do pracy**
- **Według monetarystów inflacja generowana przez deficyt budżetowy powoduje efekt wypierania (crowding-out effect- tj. wypieranie wydatków prywatnych przez wydatki publiczne)), który to efekt jest skutkiem zwiększania wydatków państwa celem ograniczania bezrobocia i nakręcania koniunktury.**

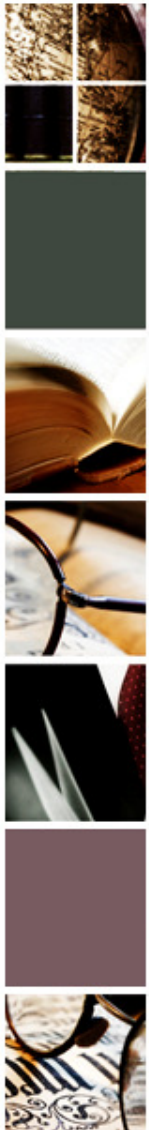

Efekt wypierania

- **Efekt wypierania polega na tym, że zasoby gospodarcze pochłania sektor państwowy, który jest mniej efektywny niż sektor prywatny.**
- **Dzieje się tak dlatego, gdyż obligacje emitowane w celu finansowania wydatków publicznych prowadzą do podwyżki stóp procentowych i wypierają z portfela aktywów inwestorów akcje mogące finansować wydatki prywatne**

Sposoby ograniczania inflacji według monetarystów

- Ograniczanie roli państwa w gospodarce, gdyż tylko mechanizm rynkowy umożliwia w długim okresie stabilny rozwój gospodarki
- Dostosowanie tempa wzrostu podaży pieniądza do tempa wzrostu produkcji realnej według równania Irvinga Fishera, tj równania wymiany)
- $M \times V = P \times Y$, gdzie M- podaż pieniądza, V- prędkość krążenia pieniądza, czyli ilość transakcji, w których uczestniczy pieniądz, P- poziom cen, Y- PKB lub też jako: wolumen transakcji T

Przeciwdziałanie inflacji według monetarystów

- **Redukcja wydatków publicznych i deficytu budżetowego oraz ograniczenie zakresu działalności kredytowej systemu bankowego.**
- **Restrykcyjna polityka monetarna doprowadzi w efekcie do ograniczenia stopy inflacji, osłabienia ekspansji przedsiębiorstw w związku z „trudnym pieniądzem”, ale i spadek produkcji i wzrost bezrobocia**

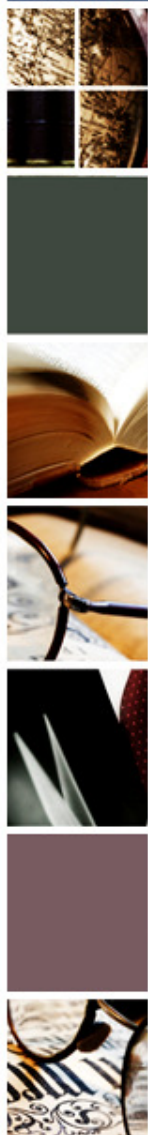

Koszty walki z inflacją (zgodnie z prawem A. Okuna)

- **Zmniejszenie inflacji o 1 punkt procentowy prowadzi do wzrostu bezrobocia o 2 punkty procentowe powyżej naturalnej stopy bezrobocia.**
- **Każdy wzrost bezrobocia o 1 punkt procentowy powyżej naturalnej stopy bezrobocia powoduje „straty” w PNB równe 2 proc. poniżej produktu potencjalnego.**
- **W sumie, strata w PNB w związku z obniżaniem inflacji o 1 pkt. proc. wynosi ok. 4 proc.**

Kosztowa teoria inflacji

- **Akcentuje wpływ rosnących kosztów produkcji na wzrost ogólnego poziomu cen.**
- **Wzrost kosztów może wynikać ze wzrostu płac (siła związków zawodowych), wzrostu cen narzucanych przez monopole, wzrostu cen importowanych surowców, nieurodzaju w rolnictwie i podwyżki cen żywności.**
- **Kosztowa teoria inflacji wiąże przyczyny inflacji ze zmianami w podaży czynników produkcji**

Przeciwdziałanie inflacji według teorii kosztowej

- **Deregulacja i zwiększanie obszarów konkurencji (w ramach walki z praktykami i cenami monopolowymi)**
- **Ograniczenie działalności związków zawodowych do szczebla przedsiębiorstw (a nie jak dotychczas do poziomu gałęzi), by uzależniać warunki pracy i płac od wyników ekonomicznych firm**
- **Wprowadzanie alternatywnych form wynagradzania pracowników wobec systemów tradycyjnych takich jak udział pracowników we własności i zyskach przedsiębiorstwa (partycypacja finansowa)**

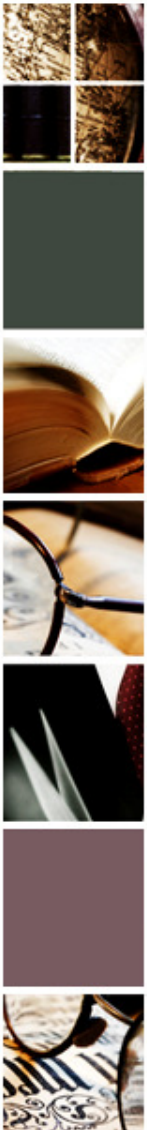
Dochodowa teoria inflacji

- Wykracza poza analizę czynników wyłącznie ekonomicznych, analizując rolę uwarunkowań społeczno- politycznych, które wywierają znaczący wpływ na przebieg procesów inflacyjnych
- Teoria dochodowa inflacji uwzględnia wpływ sprzeczności interesów wyrastających na tle podziału dochodu narodowego
- Zgodnie z tą teorią dążenie różnych grup interesu- (tj. społecznych i zawodowych) do wzrostu dochodów prowadzi do sytuacji, że ich nominalna wartość przewyższa realną wartość dochodu narodowego, co wywołuje inflacyjny wzrost cen.

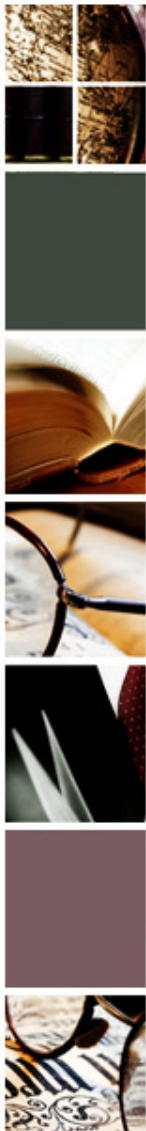
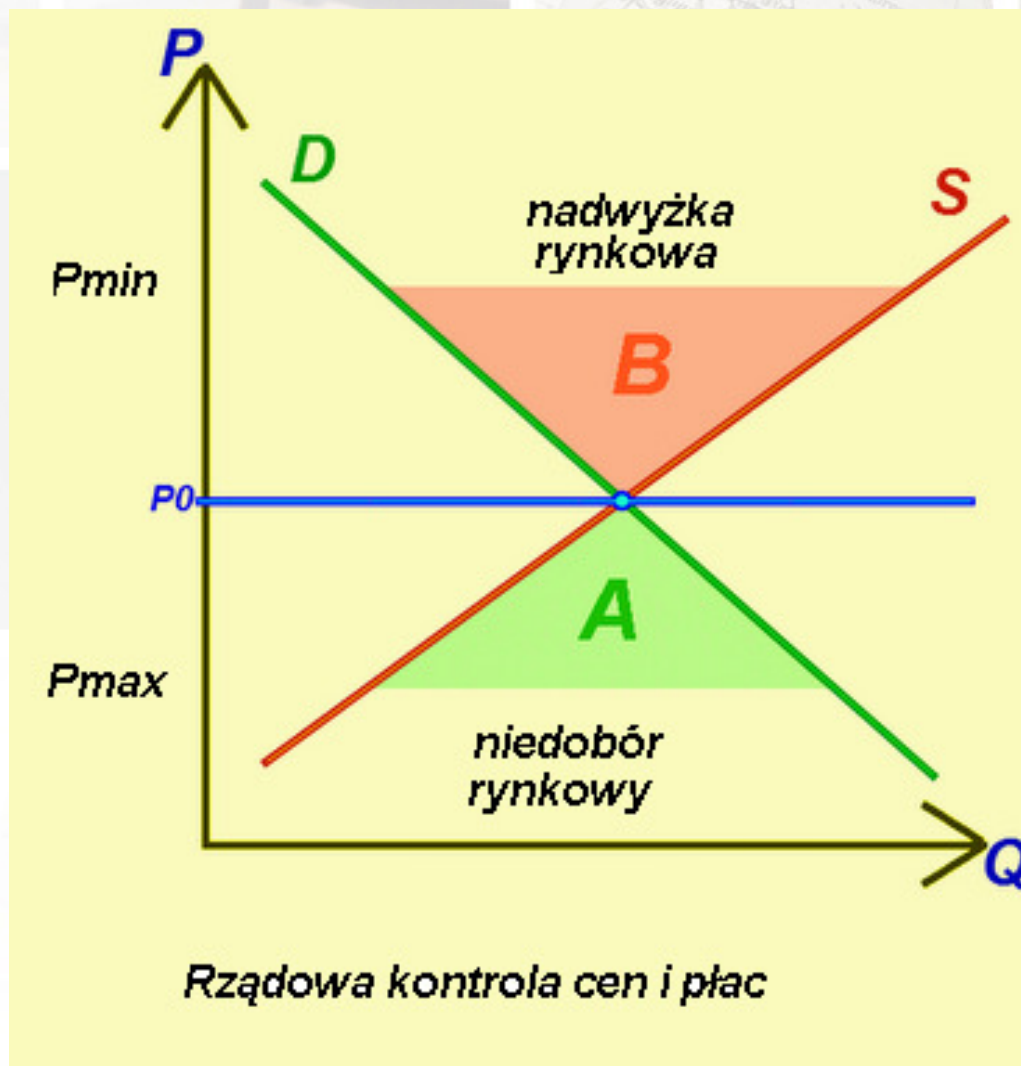
Walka z inflacją według teorii dochodowej

- Łagodzenie i wygaszanie konfliktów na tle podziału dochodu narodowego.
- Zadanie państwa polega na kształtowaniu warunków dla konsensusu między przedstawicielami kapitału i pracy w zakresie antyinflacyjnych proporcji podziału efektów przyrostu wydajności pracy między te dwie grupy stosunków przemysłowych.
- Bezpośrednia kontrola tempa wzrostu cen i wynagrodzeń przez państwo zniekształca działanie mechanizmu rynkowego (tu: wykres)

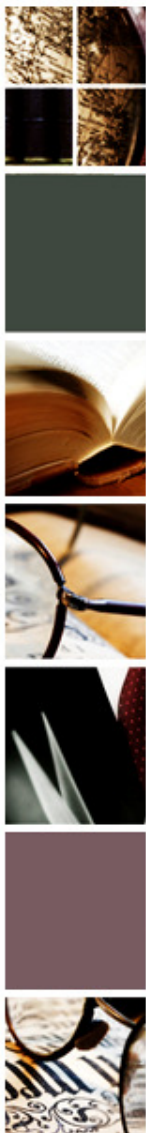

Rządowa kontrola cen i płac – ceny minimalne i ceny maksymalne

Warunki przyjęcia euro przez kraje członkowskie

- Kryteria konwergencji z Maastricht:
- Kryterium stabilności cen (monetarne)
inflacja nie wyższa niż 1.5 proc. średniej inflacji w trzech państwach członkowskich o najniższej inflacji
- Kryteria fiskalne:
- Deficyt instytucji rządowych i samorządowych - do 3 % PKB
- Dług publiczny - do 60 % PKB

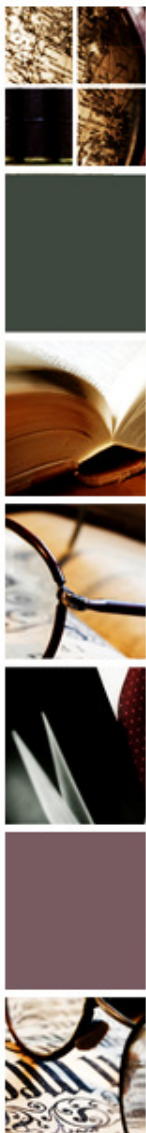
Inflacja w 2012 r.

- Inflacja w 2012 r (maj) w wybranych krajach:
- strefa Euro 2.4
- Polska 3.6
- Rosja 3.6
- USA 1.9
- Norwegia 0.3
- Japonia 0.2
- **W Polsce najczęściej największy wpływ na inflację miały ceny paliwa i energii**
- Dane wg. Morgan Stanley za Business Insider (w:) forsal .pl

Inflacja przed kryzysem- przyczyny

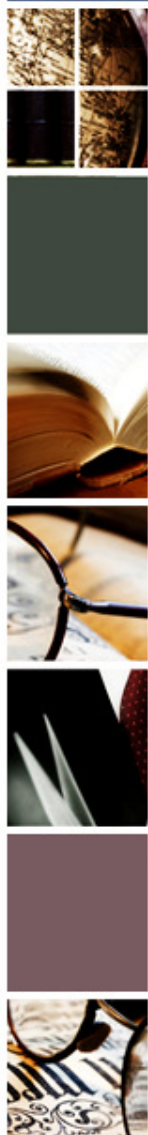
Podwyższony poziom inflacji był skutkiem uzależnienia się od rynku surowcowego i towarowego w relacjach: realny popyt-podaż.

Inflacja w 2014 r

- Obecnie nie występują zagrożenia inflacją wynikające ze wzrostu cen towarów rolnych czy surowców.
  - Ze względu na złoża łupkowe zwiększa się podaż ropy naftowej, której cena powinna być stabilna.
  - Na rynku towarów rolnych podaż jest od zeszłego sezonu również stabilna (potwierdzają to najnowsze dane Amerykańskiego Departamentu Rolnictwa mówiące o bardzo dużych zbiorach soi, kukurydzy i pszenicy), co powoduje spadki cen .
  - Międzynarodowe sankcje gospodarcze powodują obniżanie się ryzyka inflacyjnego.
  - Fed (amerykański bank centralny) jest w fazie kończenia – jak się uważa – ostatniej akcji Quatitative Easing (tj.poluzowania ilościowego), co jeszcze bardziej zmniejszy zagrożenie inflacją
  - Choć wzrost gospodarczy na świecie ulega przyśpieszeniu, ale ze względu na w/w. czynniki i nie będzie generował wzrostu inflacji.
- (Ł. Rozbicki)

Inflacja w 2014

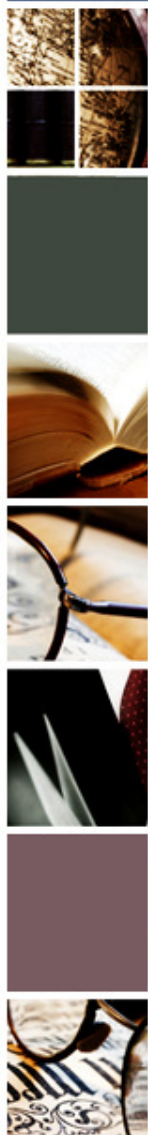
- **Inflacja w USA – ok. 2%**
- **w strefie euro - 0,5% (tendencja spadkowa),**
- **a w Polsce w lipcu pierwszy raz odkąd GUS zbiera dane zanotowano deflację rzędu 0,2%.**
- **Dane z Polski pokazują, że duży udział w tej wartości ma spadek cen żywności.**
- **Przyczynę tego stanu jest brak na rynkach towarowych i surowcowych baniek spekulacyjnych.**
- **Występujący nadmiar kapitału ściągany był przede wszystkim na rynek obligacji, co stwarzało ryzyko wystąpienia bańki właśnie na rynku długu skarbowego. Jest to jednak kategoria nieinflacyjna.**

Inflacja w 2014 -USA

Nie sprawdziły się obawy , że zasilanie systemu w gotówkę poprzez trzy rundy luzowania ilościowego wprowadzanego przez Fed (Quatitative Easing w ramach tych programów skupił aktywa za ponad 3 bln USD) wywoła nadmierną presję inflacyjną.

Deflacja- istota, objawy

- **Deflacja, to spadek cen, nie wynikający z obniżki kosztów produkcji, ale będący skutkiem niedostatecznej ilości pieniędzy na rynku w stosunku do dostępnej podaży dóbr.**
- **W sytuacji, gdy pieniędzy na rynku jest zbyt mało, producenci mają kłopot ze sprzedażą. Rosnące zapasy towarów zmuszają ich do obniżania cen –ale nie z powodu spadku kosztów produkcji, ale z braku chętnych do zakupu.**
- **Do deflacji dochodzi albo wówczas, gdy gwałtownie wzrośnie podaż dóbr, albo gdy z jakiegoś powodu na rynku nie ma dość pieniędzy.**

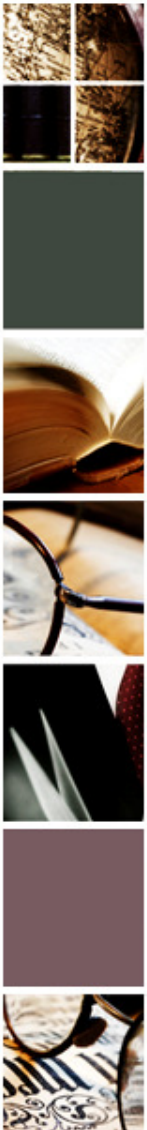
(W. M. Orłowski)

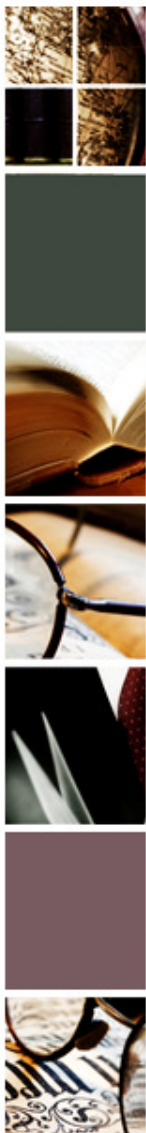
Skutki deflacji

- **Skutki deflacji - niższe płace i wzrost bezrobocia.**
- **Spadek cen powoduje też wzrost realnych stóp procentowych oraz spadek cen aktywów stanowiących zabezpieczenie udzielonych kredytów (np. nieruchomości).**
- **Ponadto w warunkach silnej deflacji banki narażone są na bankructwo z powodu zadłużenia firm i ludzi.**
- **Zagrożona jest stabilność systemu bankowego i jego gotowość do udzielania dalszych kredytów.**
- **Na deflacji straty ponosi także budżet w związku ze spadkiem wpływów podatkowych z powodu niższej wartości sprzedaży.**
- **Skutkiem jest wzrost deficytu i długu publicznego, gdyż deflacja zwiększa realne koszty obsługi tego długu.**

(W. Orłowski)

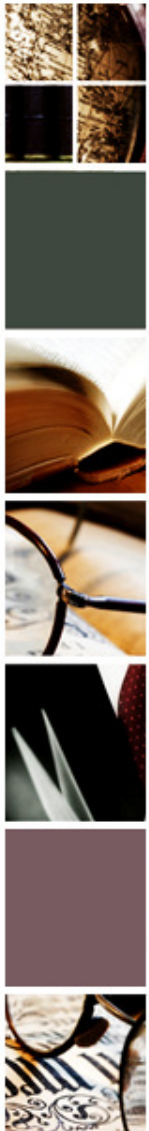

Deflacja w Polsce w 2014 - przyczyny

- Sierpień 2014 roku przejdzie do historii gospodarczej Polski, bo pierwszy raz odnotowano deflację - w ujęciu miesięcznym i rocznym wyniosła ona -0,2%.
- Zjawisko to jest skutkiem zmniejszenia eksportu do Rosji oraz niezadowalającej koniunktury w polskiej gospodarce.
- Na skutek blokady eksportu wieprzowiny, warzyw i owoców na Wschód – zwiększyła się podaż tych towarów, a zatem ceny spadły. Ponadto w zeszłym roku spadły ceny energii o ok. 1%.

Deflacja- zagrożenia, zwalczanie

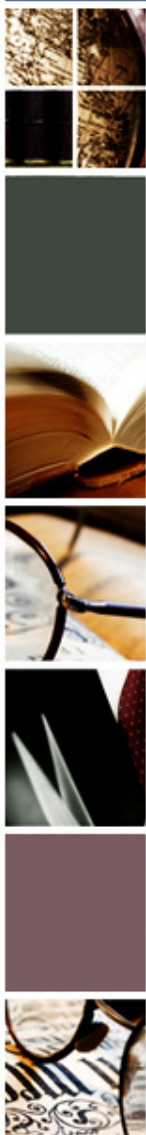

- System gospodarczy w Polsce dotychczas zwalczał inflację, co oznacza brak sprawdzonych metod w przypadku wystąpienia zjawiska deflacji.
- Przedsiębiorstwa nie mają bodźców do wzrostu produkcji, gdyż spadki cen nie pozwalają na wzrost zysków.
- W warunkach umiarkowanej inflacji przewidywane inwestycje przedstawiały się dla firm bardziej optymistycznie (wzrost cen sprzedawanych dóbr = wzrost zysków).

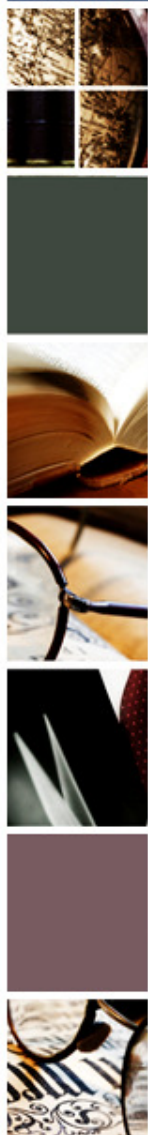
Zwalczanie deflacji

- **Skuteczna walka z deflacją polegała dawniej na zwiększaniu wydatków rządowych (Milton Friedman proponował nawet „zrzucanie pieniędzy z helikopterów”), obniżaniu stóp procentowych – i jak obecnie- zasilaniu banków w gotówkę na wielką skalę (tzw. luzowanie ilościowe , Ouatitative easing,) by zachęcić je do udzielania kredytów.**
- **Rezultaty są niezadawalające.**
- **Przyczyną tego stanu jest charakter obecnego kryzysu, mającego swoje źródła w sektorze bankowym i nadmiernym zadłużeniem rządów, firm i gospodarstw domowych .**
- **Zwiększanie wydatków przez rządy –jako sposób na deflację – powoduje jednak dalsze narastanie zadłużenia.**

(W.Orłowski)

Zwalczanie deflacji

- W sytuacji, gdy obniżka stóp procentowych nie przynosi efektów (niektóre kraje stosują nawet stopy ujemne), podejmowane są tzw. działania niekonwencjonalne.
- Polegają one zasilaniu banków komercyjnych pieniędzmi poprzez skup od nich ryzykownych aktywów.
- Od lat robi to bank centralny USA, nazywając to „luzowaniem ilościowym” i na znacznie mniejszą skalę Europejski Bank Centralny.

Deflacja- zagrożenia, zwalczanie

-
- **Jak się uważa, problem komplikuje fakt istnienia pieniądza fiducjarnego, czyli takiego, którego podaż może dowolnie kształtować Bank Centralny.**
  - **I sytuacji deflacji - obniża stopy procentowe.**
  - **Wystąpią wtedy dwa rekordy w Polsce – najtańszy kredyt w historii oraz najniższa inflacja (tj.deflacja).**

**(Ł. Piechowiak, Pierwszy raz w historii mamy deflację
Główny ekonomista Bankier.pl)**

Inflacja w Polsce - 2018 r.

- Według NBP w Polsce, w listopadzie 2018 r., wzrost inflacji wynosił 1.3 % (w stosunku do listopada 2017r.) i wynikał głównie ze wzrostu cen paliw na stacjach.

Źródła:

- **P. Samuelson, W. Nordhaus, Ekonomia 1. PWN, Warszawa 1995**
- **Polityka gospodarcza, B.Winiarski (red.), PWN Warszawa 2006**
- **Regulowana gospodarka rynkowa pod red. U.Kaliny-Prasznic, Oficyna a Wolters Kluwer business, Kraków 2007**
- **G. Kołodko, Polska w świecie inflacji, Książka i Wiedza Warszawa 1987**
- **Pierwszy raz w historii mamy deflację, Ł. Piechowiak, Główny ekonomista Bankier.pl**
- **Ł. Rozbicki, Rynek surowców i towarów jedną z przyczyn niskiej inflacji - komentarz ekspercki, Wyborcza.biz > ISB News - Giełda Wyborcza.biz**
- **W. M. Orłowski Deflacja: czy to realny problem dla Polski? Straszna siostra inflacji, Polityka, 25 listopada 2014**

